

Het evangelie overwint

Psalm 75:1, 6

Psalm 117

Psalm 86:5, 9

Psalm 67:1, 2

Psalm 72:6, 11

Lezen: Handelingen 13:1-12

Ds. B.J. van Assen, Nieuwe Tonge

1 Het Evangelie verkondigd (vers 5)

2 Het Evangelie tegengewerkt (vers 8)

3 Het Evangelie toch geloofd (vers 12)

Gemeente van Christus,

In Handelingen 13 en 14 vinden wij de eerste zendingsreis die Paulus heeft gemaakt. De eerste van de drie. Het startschot van het wereldwijde zendingswerk. Hij vertrekt vanuit Antiochië.

Waarom vanuit die plaats? Door de christenvervolging onder de eerste christenen, raakten zij verspreid en werden er al snel ook buiten Israël christelijke gemeenten gesticht. Zo was er ook een grote gemeente ontstaan in Antiochië, in Syrië, ten noorden van Israël. In Handelingen 11 horen we dat daar de volgelingen van Jezus voor het eerst 'christenen' genoemd werden. Vermoedelijk bedoeld als een scheldnaam (die 'Christuslui'), maar ze droegen die met eer – en zo gebruiken ook wij die aanspreekvorm nog.

Die gemeente heeft maar liefst vijf predikanten, horen wij in vers 1. 'Profeten en leraars' worden ze genoemd. Ze hielden zich bezig met de verkondiging van Gods Woord. Onder die vijf bevinden zich ook Barnabas en Saulus. Barnabas die in Handelingen 4, in het kader van het gebeuren met Ananias en Saffira, al naar voren kwam als een godvrezend man. En Saulus die in Handelingen 9 zo wonderlijk tot bekering is gekomen en door de Heere geroepen wordt om van Hem te getuigen bij de heidenvolken.

In vers 2 horen wij dan dat de gemeente van Antiochië bij elkaar is en aan het vasten is. Vasten komt in onze kringen niet zoveel meer voor. In reformatorische traditie heeft het niet zo'n plaats gekregen. Wellicht heeft dat te maken met het feit dat de rooms-katholieke kerk van vasten iets verdienstelijks had gemaakt. Dat had dus in de tijd van de reformatie een bepaalde bijmaak waarvoor men weleens wat terugschrok. Maar reformatoren als Luther en Calvijn stonden er zeker open voor.

Bij het vasten ontzeg je jezelf aangename dingen. Van eten en drinken bijvoorbeeld. Tegenwoordig kiezen sommigen ervoor om een tijd lang geen media te gebruiken. Zo komt er tijd en ruimte voor andere dingen. In de Bijbel gaat het er dan altijd om dat je jezelf dingen ontzegt om je zo toe te wijden aan de Heere. Om je op Hem te concentreren. Dingen los te laten, om het ene nodige vast te grijpen. Het kan een vorm van verootmoediging zijn. Ook om de leiding van de Heere te zoeken – dat je wilt openstaan voor Zijn Woord. Vasten versterkt zo de gerichtheid daarop. In de gemeente van Antiochië kan het gaan om het zoeken naar de leiding van de Heere. Zo ondersteunt het vasten ook haar gebed. En de Heere antwoordt daar ook op, want terwijl zij de Heere dienden en vasten, zei de

Heilige Geest: 'Zonder voor Mij zowel Barnabas als Saulus af voor het werk waartoe Ik hen geroepen heb.'

Barnabas en Saulus worden afgezonderd tot een bepaalde taak. Zij zullen zending gaan bedrijven onder de heidenen. Als de gemeente dan zo die roepstem van de Heere verstaat, leggen zij Barnabas en Saulus de handen op. Met die handoplegging bevestigt de gemeente de keuze van de Heilige Geest – en omdat er gebeden wordt, is het ook een gebaar van toerusting. De Geest zal bij hen zijn. En gepaard met het gebed, is het ook een gebaar van bewaring voor de reis.

Zo gaan Saulus en Barnabas op pad. Uitgezonden door de gemeente. Daarom gebeurt dat vandaag de dag nog steeds zo. Mensen die zich geroepen weten door de Heere om zending te bedrijven, gaan er maar niet zomaar op uit, de wereld in, alsof het een eigen project is, maar ze worden uitgezonden door de christelijke gemeente waarvan ze deel uitmaken. Het valt hier op hoe belangrijk roeping is. De Geest kiest mensen uit. Zending mag geen project van onszelf worden. Het is de Geest, die de Geest van Christus is. De Heere Jezus Zelf, de Koning van de Kerk, zendt mensen uit waarheen Hij wil dat ze gaan.

In vers 4 horen we dan dat ze via Seleucië, even ten zuiden van Antiochië, waar een haven was, aan boord gingen en naar het eiland Cyprus voeren. Ze gaan 'door de Geest', zo staat er. Ze laten zich leiden. Sommige uitleggers denken: waarom gaan ze eerst naar het eiland Cyprus? We weten dat Barnabas daarvandaan kwam. Je zou zeggen: hij kent de lokale bevolking goed, de mensen, de gebruiken. Zou hij het eerst naar zijn eigen volksgenoten hebben willen gaan? Maar dan rekenen we toch weer wat te menselijk. Want het is juist de Heilige Geest die hen erheen leidt.

Voor velen is Cyprus vandaag de dag een vakantie-eiland. Saulus en Barnabas gaan alleen niet op vakantie, maar ze gaan, horen we in vers 5, om het 'Woord van God' te verkondigen. Ze doen dat eerst in de plaats Salamis, en wel in de synagogen van de Joden. Zo gaat dat steeds in het boek Handelingen. Het is de orde, de volgorde, die de Heere aangeeft: eerst de Jood, dan de Griek. Maar het is ook vanwege het aanknopingspunt. Want daar in de synagoge klinkt Gods Woord. Daar werd gelezen uit de Wet en de Profeten. Maar Saulus en Barnabas komen daar toch een verdieping in aanbrenge, als er staat dat zij het 'Woord van God' verkondigen. Dat is trouwens het hart van al het zendingswerk. Het is goed om mensen te helpen die het moeilijk hebben. Mee te werken aan voorzieningen zodat mensen een beter bestaan krijgen. Maar de kern moet toch dit zijn: mensen in aanraking brengen met Gods Woord.

Je kunt je alleen wel afvragen: wat verkondigden zij dan daar in de synagoge? Niet alleen de Wet, zoals daar in de synagoge al gebeurde, maar ook het Evangelie. Wet en Evangelie, lezen we verderop in ons hoofdstuk. Dat zien we wanneer Saulus en Barnabas vanaf vers 13 doorvaren naar Perge en dan in Antiochië komen. (Dat is trouwens een ander Antiochië dan de eerste; dit tweede Antiochië lag in Turkije.)

Dan hoor je vanaf vers 17 wat Paulus de mensen daar verkondigde. Er volgt een preek. De kern van die prediking zie je in vers 38 en 39, waar Paulus zegt: 'Laat het u dan bekend zijn, mannenbroeders, dat door Hem (dat is de Heere Jezus Christus) aan u vergeving van de zonden verkondigd wordt, en dat ieder die gelooft, door Hem gerechtvaardigd wordt van alles waarvan u door de wet van Mozes niet gerechtvaardigd kon worden.' Daar klinkt de boodschap van Wet en Evangelie. Zoals die onder ons nog steeds klinkt en moet klinken, iedere zondag, overal.

De Wet, ja die kenden de Joden in de synagoge ook. Gods eis. Waarin de Heere terecht van ons vraagt om heilig voor Hem te leven. Maar wat schiet je erin tekort. Die Wet nekt mij, stelt mij

schuldig. Ik kan er niet rechtvaardig door worden. Niet recht voor God mee komen. In het reine met God door komen. Daar is meer, veel meer voor nodig. Juist dát verkondigt het Evangelie. Dat er Eén is Die gekomen is om te doen wat ik niet gedaan heb, namelijk wel die Wet houden, van begin tot eind: de Heere Jezus Christus. Mijn leven is een kromme lijn. Dat van Jezus is een rechte lijn. Hij Die de Wet volmaakt heeft nageleefd, vervuld heeft. En dat in plaats van zondaren. Dát is het Evangelie – dat wie in Hem gelooft, vergeving van zonden ontvangt. Wat de Wet mij niet geven kon en kan... En dat is ook nu het Woord van God, het Evangelie dat uitgaat. Dáár op het eiland Cyprus, en hier in onze gemeente.

Dan is het zo treffend dat waar het Evangelie verkondigd wordt, ook tegenkrachten actief worden. Want in vers 6 horen we dan dat ze in Pafos aangekomen, een zekere tovenaars aantreffen, een valse profeet, een Jood met de naam 'bar-Jezus'. Een Jood die zijn godsdienst had vermengd met allerlei religieuze gedachten van andere godsdiensten. Een misleider, een misleidend persoon. Het is alsof door de Woordverkondiging in Cyprus slapende honden wakker worden gemaakt. Niet alleen de Heere heeft daar in Cyprus Zijn mensen, Saulus en Barnabas, geleid door de Geest, maar ook de duivel heeft er zijn mensen, de tovenaars 'bar-Jezus'.

Deze man stond de stadhouder van Cyprus, Sergius Paulus, een verstandig man, terzijde. Hij was als een adviseur van hem. Met zijn duivelse rituelen, waarzeggingen en toekomstvoorspellingen. Een 'valse profeet', noemt de evangelist Lukas hem. Hij beweerde goddelijke openbaringen te krijgen, maar dat was niet waar. Hij maakte gebruik van occulte machten. Ook vandaag zie je dat weer steeds meer opkomen. Soms lijkt het heel onschuldig, glaasje draaien bijvoorbeeld. Maar vergis je niet. Voor je het weet kom je ermee vast te zitten in een wereld waarin de boze je niet meer loslaat.

Sergius Paulus was op het eiland Cyprus de belangrijkste Romein. Een stadhouder, zoals Pilatus dat bijvoorbeeld was. Hij moest die regio regeren. En wat dan zo wonderlijk is: Sergius Paulus hoort dat Saulus en Barnabas gekomen zijn, en hij roept ze bij zich omdat hij ernaar verlangde het 'Woord van God' te horen. Hoe kan dat? Een heidense Romeinse hoofdman. Kijk, in de synagoge van de Joden kon je het nog voorstellen. Men hoorde daar het Woord van God. Hoewel je niet hoort dat het Evangelie dat Saulus en Barnabas daar brachten, door hen werd aangenomen in geloof. Maar dan een heidense hoofdman! Er is heilige belangstelling in zijn hart.

Wonderlijk toch? Hij had verlangen naar Gods Woord. Als de Heere werkt in een mensenleven, begint dat vaak helemaal niet opzienbarend. Honger naar het Woord. Je kunt het niet helemaal vatten. Wat is het? Net als wat Jezus tegen Nicodemus in de nacht zegt over het werk van de Heilige Geest: je ziet Hem niet, net als de wind, maar je hoort wel Zijn geluid. In stilte gaat Hij Zijn werk doen. Ook onder ons doet Hij dat zo. Het haalt het kerkblad dan wel niet. Maar zo gaat Hij te werk. Zit u hier ook zo? En jij? Zijn we naar de kerk gekomen met honger naar het Woord van God in ons hart? Naar het Evangelie? Je kunt ook lauw worden. Dat de klanken van het Woord je wel bekend zijn, je denkt het wel zo'n beetje te weten. De Heere Jezus zegt: 'U bent niet warm of koud, maar u bent lauw.' Zo zitten wij hier toch niet? Als dat wel zo is, wat hebben we het werk van de Geest dan nodig!

Dan ga je dat Woord van de Heere zoeken, zoals Sergius Paulus. Misschien ook maar heel stilletjes. Als je alleen op je kamer zit. En je gaat op zoek. Waarom? Waarom ging Sergius Paulus op zoek? Hij had Elymas de tovenaars aan zijn zijde en op Cyprus werd de godin Aphrodite aanbeden. De godin van de liefde. Dan hoeven we niet veel moeite te doen om te bedenken wat dat allemaal met zich

meebracht. Seksuele uitpattingen alom. Tal van godenbeeldjes van haar waren in omloop. Calvijn zegt in zijn uitleg: 'Het licht van het Evangelie kwam in zo'n woeste en onreine spelonk.'

Hij vergelijkt Cyprus van die tijd dus met een donkere grot. Juist daar gaat het licht van het Evangelie op. En toch, Sergius Paulus, de stadhouder, was iets kwijt vanbinnen. Onrustig. Al die dingen, die goden, ze konden zijn leven niet vervullen. De dingen van de wereld vulden hem niet – en dat is opvallend. Want hij had een hoge positie, een goede baan, goed inkomen, goed verstand, en toch... geen rust. Hij was op zoek. Zoekend gemaakt door God. Want de Heere was op zoek naar hém! Maar zoals dat met veel zoekers gaat, weten ze in het begin niet eens precies wat of wie ze zoeken.

Die andere bekende Romein, Augustinus, kon achteraf zeggen, toen hij al christen geworden was, toen God hem opgezocht had: 'Onrustig is ons hart, totdat het rust vindt in U, o God.' Stadhouder Pilatus vroeg: 'Wat is waarheid?' Hij stelde die vraag, maar legde die ook weer snel naast zich neer. Stadhouder Sergius Paulus niet. Hij heeft er een honger naar. Hij verlangde ernaar Gods Woord te horen. 'Heere, maak mij Uw wegen, door Uw Woord en Geest bekend.' Bent u dat nou ook, en jij?

Dan dat verzet in vers 8. Saulus en Barnabas komen bij Sergius Paulus, maar Elymas ging tegen hen in en probeerde de stadhouder van het geloof af te houden. Zodra er belangstelling voor Gods Woord is, is de duivel er ook bij. Reken maar. Hebt u dat weleens gemerkt? Ken je dat? Je bent vol van de dingen van de Heere. De kerkdienst is uit en je krijgt met je geliefden wat woorden, over iets onbenulligs misschien – en een groot deel van de zegen van de dienst lijkt zomaar ineens weg te zijn. Of je neemt je voor om je Bijbel te lezen, je bent vergeten je telefoon uit te zetten, krijgt een aantal berichtjes binnen, je gaat die snel nog lezen, en er is zomaar geen tijd en rust meer om de Bijbel tot je door te laten dringen. Of je zit onder een preek waarin Gods Woord verkondigd wordt in al Zijn rijkdom, de Heere Jezus Christus wordt voor ogen geschilderd, de hemel gaat als het ware open, maar dan is daar ineens een zinnetje dat je negatief bezig blijft houden en heel de boodschap lijkt weg te nemen. Zomaar wat voorbeelden, misschien wel herkenbaar. Zo kan de duivel te werk gaan.

Hij kan er ook mensen voor gebruiken om je van de Heere af te houden. Soms zelfs kinderen van God, knechten van God. Judas werd door hem gebruikt. En zelfs venijniger, Jezus' meest nabije discipel Petrus. Petrus was zeker geen reclame voor het volgen van Jezus toen hij Hem openlijk voor de mensen driemaal verloochende. Laten we waakzaam zijn voor die verleidingen van de duivel. 'Heere, leid mij niet in verzoeking.' Wie meent te staan, zie toe dat hij of zij niet valt. Laat je niet verleiden. Het kan zo makkelijk. In de drukte van je leven, de onrust. Maar ook in rust, in vakantieperiodes. Er is niet voor niets dat gezegde: 'Ledigheid is des duivels oorkussen.' Als je weinig te doen hebt, kan dat nog weleens tot zonde leiden. Je denkt: 'Zál ik die film nu toch maar eens gaan kijken met vrienden? Ach ja, je weet eigenlijk wel dat erin gevloekt wordt, en dat mensen uit de kleren gaan, "maar dat moet dan toch maar een keer kunnen"?' Wat kan Elymas ook gemakkelijk in ons zitten. Hij is een slechte raadgever. Waar laten wij ons door betoveren?

Waarom gaat Elymas eigenlijk zo tegen Saulus en Barnabas in? Hij is bang dat hij zijn positie kwijtraakt. Ze vormen een bedreiging voor zijn winstgevende connecties met de stadhouder. Maar dan vers 9. 'Maar Saulus...', staat er dan, 'vervuld met de Heilige Geest, keek hem doordringend aan en zei: o duivelskind, vol van alle bedroeg en van alle sluwheid.' Hier staat in feite de Heilige Geest tegenover de duivel. Saulus 'vol van de Geest'. Elymas 'vol van alle bedrog en sluwheid', een duivelskind. Dat is wel opmerkelijk. Elymas werd eerst 'bar-Jezus' genoemd. Dat betekent: zoon van Jezus. Maar hij blijkt geen 'zoon van Jezus' te zijn, maar een 'zoon van de duivel'. Een misleider. De Geest van God en de geest van de afgrond staan hier tegenover elkaar. Een strijd der geesten. Een

geestelijke strijd. Die is er ook nu op dit moment het Evangelie uitgaat, en overal waar het Woord opengaat en klinkt.

Maar gelukkig is er Eén in de hemel, van Wie geldt: 'Mij is gegeven alle macht, in hemel en op aarde.' Christus Zelf. Dan gaat Christus door Zijn Evangelie toch overwinnen. Want die vervulling met de Heilige Geest van Saulus, maakt dat Saulus de geesten kan onderscheiden. Dat je kunt zien: komt iets nou van God, of komt het van de mens, of komt het van de duivel? Dat is niet altijd gemakkelijk om te ontdekken. Maar hier mag Saulus het, geleid door Gods Geest, heel duidelijk zien. Als hij Elymas doordringend aankijkt en zegt: 'O duivelskind, vol van alle bedrog en van alle sluwheid, vijand van alle gerechtigheid, zult u er niet mee ophouden de rechte wegen van de Heere te verdraaien?' Want dat deed Elymas. Zo doet de duivel het altijd weer. De gerechtigheid van God, dat rechte, krom maken. Die rechte wegen van de Heere ombuigen. Die rechte goede wegen van Zijn geboden en van wat de Heere doet tot redding van zondaren. De duivel probeert dan dat die geboden overtreden zullen worden, en dat de redding van zondaren geblokkeerd zal worden.

Dan volgt er een straf, een oordeel, voor Elymas: de hand van de Heere is tegen hem. De hand van de Heere is hier een straffende hand. Elymas zal blind worden. Die kromme wegen, dat ongeloof, het brengt je in de duisternis. Dat mag voor ons een waarschuwing zijn, als er niets gebeurt, zelfs in de buitenste duisternis. Maar zover is het Goddank met Elymas nog niet. In Deuteronomium 18 staat dat valse profeten gedood moeten worden. Dat schrijft de Wet dus voor. Het Evangelie zegt Goddank nog wat anders. Want er staat dat hij blind was en de zon 'voor een tijd' niet zou zien. Voor een tijd. Het wil dus leiden tot bekering! Zo werkt de Heere nu. Zo genadig, zo geduldig. Hij geeft Elymas nog een weg terug. Wat zal Saulus hiervan gedacht hebben? Ging het met hem in Handelingen 9 niet precies zo? Hij heeft Jezus ontmoet op de weg naar Damascus, hij had zich tegen Hem verzet en toen werd Saulus blind, 'voor een tijd'. En hij werd er klein onder. Hij ging bidden. Hij ging de Heere zoeken. De bestraffing werd Saulus tot een zegen. Zal het met Elymas ook zo gegaan zijn? We weten het niet. We hopen het wel.

Het is in de Bijbel een van de ergste zonden om voor een ander een struikelblok te vormen op de weg van het behoud. Dat die ander niet tot de Heere kan komen door ons toedoen. Maar er blijft hoop. Spurgeon zegt: 'Wij zijn snel geneigd om tegenstanders te vervloeken in plaats van dat we medelijden met hen hebben en voor hen bidden. Het is niet aan u of mij om de deur voor iemand te sluiten, hoe verdorven iemand ook mag zijn.' Zo is het toch? Er is altijd plaats bij Jezus, bij het kruis. Hoe ver een mens ook weggeleden is. De Heere Jezus is juist voor zondaren gekomen. Voor mensen zoals Saulus, die zichzelf de grootste van de zondaren noemde. Dan kan het ook voor Elymas, voor u, jou en mij. Elymas is blind. Het enige wat hij heeft is een uitgestoken hand zodat iemand hem kan leiden. Als die uitgestoken hand dan in handen van de Heere mag vallen, dan is het goed. We horen het niet. Wel horen we van Sergius Paulus in het laatste vers. Hij heeft alles gezien, en dan staat er: 'toen geloofde hij, versted over de leer van de Heere'. Hij geloofde. 'Ja,' zeggen wij, 'kijk eens, het was ook nogal wat, die Elymas de tovenaer werd ineens blind gemaakt.' Dat is inderdaad een onderstreping van de macht van de boodschap van het Evangelie. Maar als het gaat over het waarom van zijn geloof, dan staat er toch echt dat dit was omdat hij versted was over 'de leer van de Heere'. Dat is niet anders dan het Evangelie zelf! Het Evangelie over de Zaligmaker, Jezus Christus. Over Zijn kruis, over Zijn opstanding. Over Hem, die een volkomen verzoening is van alle zonden. Het reddingswerk van de drie-enige God. Daarvan stond hij versted. Elymas' ogen gingen dicht, die van Sergius Paulus open. Hoe staat het met uw, met jouw ogen?

Het begon bij Sergius Paulus zo eenvoudig, met belangstelling, in stilte, een honger, een gemis. Hij kon geen rust vinden in de wereld, in de zonde. En dan die ogen die open gaan. Je mag op Jezus zien, door het Woord. Het draagt vrucht: geloof, bekering. Ja, daar zie je naar uit. Dat het voor ons allemaal zal gelden. Zo zijn we getuige geweest van de eerste bekering op de eerste zendingsreis. Een Romeinse stadhouder nota bene! Saulus wordt in vers 9 voor het eerst 'Paulus' genoemd. Paulus is zijn Romeinse naam. Zou het komen omdat hij nu voor het eerst als zending in heidens gebied het Evangelie verkondigt?

Bijzonder dat ook de eerste bekeerling nu juist Sergius 'Paulus' heet. Een man gered uit de machten van de satan. Een getuigenis voor Paulus zelf, dat zijn eigen naam hem herinnerde aan deze eerste bekeerling. Een getuigenis van de macht van de Heere Jezus Die uit alle machten en banden bevrijden kan. Die door Zijn bloed, door Zijn kruisoffer, mensen verzoent met de enige ware God. Voor wie in Hem gelooft, is er geen veroordeling, maar nieuw leven, eeuwig leven. Je kunt het duizend keer horen, maar wie het hoort zoals Sergius Paulus, die staat versteld, versteld over de leer van de Heere. Bent u dat, ben jij dat? Laat u, laat je onderwijzen door de Heilige Geest. Als u, jij er nog niet toe gekomen bent, bid dan maar: 'Heere, geef mij ogen om te zien.' Honger en dorst – en wordt verzadigd.

Amen